

SLOVENSKA VAS

Da naša vas in naša mesta
bilâ bi vseh krivic oteta,
naj sloga trdna, sloga zvesta
poveže delavca in kmeta!

Kmet bodi svoj:
Na svoji zemlji, v svojem domu,
v svoji vasi,
koderkoli slišijo se tvoji glasi,
odločaj sam:
takrat nastanejo ti boljši časi!

GLASILO SLOVENSKE KMEČKE IN DELAVSKE POLITIKE.

LETO I.

Izhaja dvakrat na mesec. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Trnovski pristan 14/I. Rokopisov ne vračamo. Naročnina za en mesec din 2—, za četrt leta din 5—, za pol leta din 10—, za vse leto din 20—, za zamejstvo letno 1— dolar. Oglasi se sprejemajo. Čekovni račun št. 17.493.

ŠTEV. 6.

Dr. Rudolf Dobovišek:

Za popolno demokracijo

Kakor sem že v svojem zadnjem članku poudarjal, tvori slovensko delovno ljudstvo, torej tista družbena skupina, ki se mora preživljati s poštenim delom, večino našega naroda. Ravnotako pa je tudi pri Hrvatih in Srbih.

Ta večina naroda pa seveda nosi tudi največja bremena za državo, banovino, občine in druge javne ustanove. Zato je upravičena zahtevati, da dobi delovno ljudstvo pravico, da ureja in odločuje v državnem in samoupravnem gospodarstvu, kakor tudi v političnih zadevah. To pa je mogoče le v popolni demokraciji, kjer edino more priti svobodna in neponarejena ljudska volja do veljave.

Največje nasprotstvo demokracije in svobodne ljudske volje pa je nasilje, če si prilasti majhna skupina ljudi ali posameznik moč nad večino. To so takojmenovane diktature fašizma in boljševizma. Ker pa smo za demokracijo, moramo odklanjati diktaturo od desne in leve.

Kako je fašizem poteptal svobodo in pravice delovnega ljudstva, imamo najboljšo zgled pri bližnjih sosedih. Zatrta je vsaka svobodna beseda, prepovedano vsako javno razpravljanje in delovanje ljudstva za svoje življenske pravice. Povsod ukazuje diktator neomejeno! Odpravljen je vsak

parlamentarizem, ljudstvo mora molčati in slepo ubogati.

Nič boljši ni glede tega boljševizem, kakršen se je v Rusiji razvil v diktaturo nekaterih samozancev, ki nimajo pametnejšega opravila, kakor da se med seboj pobijajo. Kmet nima nobene pravice več do svoje zemlje, delavec je odvisen od države, prepovedano je cerkveno življenje. Zato ne smemo dopustiti, da bi se podobni načini nasilnosti in nestrpnosti vsilili našemu slovenskemu narodu! Pa tudi duhovnega nasilja ne

prenaša prava in čista demokracija, ker vpliva kvarno na ljudsko voljo. Zato odklanjamo tudi vsak verski boj, zlasti pa neplodni in škodljivi boj klerikalizma in liberalizma.

Spoštujemo resnično versko prepričanje; a smo proti izkoriščanju vere in duhovništva v politične namene. Vera spada v cerkev, ne pa v politiko, ako drugače uživa svobodo. Kdor izrablja vero v politične namene, ni pravi kristjan, ampak škodljivec vere.

Ljudska volja mora torej biti prosta vsakega tvarnega in duhovnega nasilja, da pride lahko neponarejena do svojega pravega izraza, to je popolna demokracija!

Načelnost in poštenost tudi v politiki!

Večkrat se čudimo, da se v politiki tako na lahko obrača plašč po vetru. Danes si pristaš te stranke ali skupine, jutri ti pa kaže, da presedlaš k drugi politični skupini, ker je upanje, da bo tako osebno koristnejše. Načela in politična morala ne veljata nič. Slišimo celo govoriti, da je v politiki vse dovoljeno in da tu ne veljajo moralna načela, marveč samo politični uspeh. Zaradi presedlavanja političnih ljudi z ene politične skupine k drugi, zaradi njihove politične breznačelnosti in sebičnosti ter zaradi menjavanja

političnih programov od danes do jutri pa so ljudje že zelo zbegani. Vidimo celo, da politične skupine blagoslovljajo program, ki so ga do včeraj pobijale in obsojale. Vloge se menjavajo prav v nasprotno smer, dokler se ljudje ne naveličajo take igre in ne verjamejo nikomur več. Posebno je to spoznalo naše izobraženstvo, da se mu je politično delovanje zaglusilo. Kamor greš, slišiš iz ust izobraženih ljudi, da zahtevajo tudi v politiki načelnosti in morale ter ironično zafrkujejo politične ljudi.

Skrajni čas je, da si tudi Slovenci postavimo političen program za daljšo dobo nekaj desetletij in da uvedemo v politično življenje zopet (ali vendar kdaj) načelnost in poštenje. Vsaka politika je načelna, ki upošteva narodovo zgodovino in tradicijo rešuje iz naroda za narod na demokratični način vse ljudske potrebe na gospodarskem, socialnem, kulturnem in političnem področju po programu, ki ga dosledno izvršuje, ne glede na to, če je na vladi ali ne. Če kaka stranka ne bi mogla izpolniti svojega programa kot vladna stranka, potem sploh ne bi smela v vlado. Politično delovanje ne služi temu, da kdo postane minister ali ban, oziroma da si kdo mehko postelje, marveč temu, da se določen politični program naroda v celoti ostvari. Zato se ne sme nikdar žrtvovati politični program zaradi vladanja. Tudi ni načelno in ne pošteno, da se dela doma drugačna politika kakor v prestolnici.

Moramo biti za načelnost v politiki in tudi za poštenost. Vsi veliki ljudje so zahtevali poštenosti tudi v politiki. Kdor hodi po določenem programu, ki ga je kot narodu koristnega prevzel za svojega, in pošteno dela in govori, tega nikdar narod ne zapusti, ker narodu poštenost ugaja. Brž pa, ko narod spozna, da se mu ni govorila resnica ali da so ga celo osleparili, potem narod tega nikdar ne pozabi in ne odpusti. Naša politika bo imela uspehe, če

Mrik: Bistvo hrvatskega vprašanja in Slovenci

(Nadaljevanje.)

Država Srbov, Hrvatov in Slovencev, v katero so vstopili Hrvati in Slovenci prostovoljno in v prepričanju, da jim bo v skupni državi treh sorodnih narodov bolje kot pod avstro-ogrsko monarhijo, bi morala biti po zamisli naših političnih in kulturnih delavcev takšna država, kot jo označuje dr. Maček. Ako bi bili državo že takoj spočetka notranje tako uredili, kot smo razložili, bi nam bili prihranjeni vsi težki notranjepolitični boji od zedinjenja pa do danes. Ker se to ni zgodilo, smo danes, devetnajst let po zedinjenju, tam, kjer smo bili 1. decembra 1918. leta.

Zato je treba zidati iznova.

IV.

Začasno „Narodno predstavništvo“, v katero so stare politične

stranke imenovale svoje zastopnike brez volitev, je životarilo v večnih vladnih krizah dve leti. Kmečko ljudstvo je pa zastoj čakalo na izpolnitev danih obljub: na agrarno reformo, na ureditev blagovnih cen in denarne vrednosti.

Gospodarstvo je prepadalo, izključni gospodarji položaja so bili verižniki, ki so izrabljali neurejene razmere in neusmiljeno izkoriščali delovno ljudstvo in na račun ljudstva strahovito bogateli in zapravljali ljudsko imetje. Za ureditev države „Narodno predstavništvo“ ni ničesar storilo in tudi priprave za ustavodajno zbornico so bile slabe ter je bila njena suverenost (vrhovnost) pod Vesnić-Koroščevo vlado že v naprej prikrašena s tem, da je bilo izloženo vprašanje vladne oblike, da je bil

določen delovni red ustavodajne zbornice in da so bili v volilnem redu za ustavodajno zbornico določeni tako imenovani „kvalificirani“ kandidati s fakultetno obrazbo. S tem, da je moral biti vsak četrti kandidat „kvalificiran“, so se odprla vrata v ustavodajno zbornico privilegirani gospodi, ki je hrepenela le po oblasti, medtem, ko ji je bila skrb za delovno ljudstvo deveta briga.

Po razpustu „Narodnega predstavništva“ so bile 28. novembra 1920. leta razpisane volitve v ustavodajno zbornico. Pri teh prvih volitvah v novi državi so šle stranke v boj z dvema gesloma. Nekatere so zagovarjale „jugoslovensko“ državno in narodno edinstvo, a druge narodno posebnost (individualnost) slovenskega, hrvatskega in srbskega naroda.

Tudi v ustavodajni zbornici je šlo za to: ali bodi država urejena na podlagi enega samega „jugoslovenskega“ naroda, ali naj bo to država treh enakopravnih na-

rodov: Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Osrednja oseba v tem boju za notranjo ureditev države je bil Svetozar Pribičević. Ta mož je v svojih mladih letih bil skupaj s Stefanom Radičem bojevnik za svobodo Srbov v avstro-ogrski monarhiji in za skupno politiko hrvatsko-srbskega naroda v njej. Po preobratu pa je bil prav on tisti, ki je v novonastali državi zastopal stališče, da smo Slovenci, Hrvati in Srbi le tri plemena enega samega „jugoslovenskega“ naroda in da mora zaradi tega biti država urejena na podlagi unitarizma centralistično. S tega stališča je zagovarjal, da se država vlada iz enega središča in da se, četudi s silo, zatro vse narodne posebnosti, a s tem v zvezi tudi vse narodne tradicije in pokrajinske ustanove.

Za naglo uresničenje take miselnosti, smo bili največja ovira mi Slovenci, ki imamo strnjeno naseljeno ozemlje in svoj lastni

bo vztrajno načelna in poštena. Toda načelna in poštena le v korist naroda! Bolje je čutiti in delati z narodom, kakor pa biti na vladi in imeti narod proti sebi. Kajti le narod ostane. Kdor je z narodom zrastel, z njim delal in

čutil, nesebično delal in odkrito-srčno čutil, ta ne bo zapustil svojega naroda in narod ne njega. Zato tudi v naše politično delovanje več vztrajne načelnosti in nemahljive poštenosti!

Ti.

Izobrazba je pogoj boljše bodočnosti

Veliki kitajski modrijan in državnik Konfucij, ki je živel okrog 450 let pred Kristusom, je na vprašanje enega svojih učencev, kaj bi napravil z ljudstvom, če bi imel oblast, odgovoril: „Najprej bi poskrbel, da bi bilo ljudstvo dostojno hranjeno, potem bi ga začel izobraževati.“

Najprvo je treba skrbeti za telo, potem za dušo, oziroma skrbeti za telo je treba zato, da je potem mogoče skrbeti tudi za dušo. Sestradanega človeka ni mogoče duhovno dvigniti. Če telo ni zadostno hranjeno, se izrabi vsa njegova moč samo za njegov obstanek, za dosego duhovnih dobrin je brez moči.

In zakaj je ta modrijan, ki je živel pred 2500 leti prišel do zaključka, da mora biti narod izobražen? Čutil je, da je rešitev naroda samo v omiki. Izobražen narod si zna sam pribojevati svoje pravice, ne bo mu treba več stradati. Zdaj po tolikih stoletjih, bi človek mislil, da ni na Kitajskem in nikjer več človeka, ki bi drugače mislil. In vendar obstajajo na svetu cerkvene in politične organizacije, ki jim kultura širokih ljudskih množic ni pri srcu. Prva točka vsakega programa je sicer duhovni dvig naroda, toda to je le pesek v oči! V resnici pa so prave nasprotnice ljudskemu probujanju. Te organizacije potrebujejo za svoj obstoj nevednih ljudskih množic, ki slepo slede, brez lastnega prepričanja, njihovim glasovom. Kajti ne smemo pozabiti, da velja pri volitvah glas človeka, ki ne zna ne pisati ne brati, toliko, kakor glas visoko izobraženega človeka. Samo takrat je ta človek enakovreden. Torej takrat kadar mora dajati! Če pa bi se ljudstvo vzbudilo, izobrazilo in bi znalo samo odloče-

vati o svoji usodi, kdo bi potem še podpiral te organizacije, ki skrbijo samo za udobne položaje njihovih voditeljev.

Zboljšati gospodarski položaj širokih ljudskih množic, bi morala biti prva skrb vsakega, ki ima v rokah oblast in ljudski denar. Dostojno prehranjen človek bi imel vse več veselja zanimati se tudi za duhovno stran. Izobrazil bi se, sam bi si znal pribojevati svoje osnovne pravice. Neveden človek se ne zna, ne more in ne sme bojevati za napredek. On sme samo dajati!

Vsi vemo, da se godi izobraženemu človeku bolje. Ima pravico in možnost uveljaviti svoj glas. Sleherni kmečki človek se bo spomnil, kako se mu je godilo pri vojaki. Tudi se bo spomnil koliko bolje je bilo njegovemu izobraženemu tovarišu. Angleški in ameriški vojak uživa v vojaški službi vse spoštovanje. Pri teh narodih je vsak preprosti človek tako izobražen, da mu že v očeh beremo zavest njegove človeške vrednosti. Kdo bi se upal žaliti tam navadnega vojaka? Pravico ima do pritožbe in zaščene dobi.

Kakšno spoštovanje morejo imeti naši častniki do kmečkih fantov? Pijan pride v vojašnico, preklinja in kvanta. Njegov pogum se spremeni v strah in mevžo. Nobene samozvesti nima. Toda ko se kdaj pošteno strezni, pa le občuti vso ponižujočo stran ravnjanja.

Ni več preprirov in pokoljev bi ne bilo, če bi se naši fantje zanimali še za kaj drugega kakor za delo in gostilne. In vendar jim danes tega ne moremo zameriti. Kdo pa se je potrudil vzbuditi v njih hrepenenje po lepšem in boljšem? Dosti je še kmetijskih

staršev, ki imajo šolo za nepotrebnost. Komaj čakajo da otrok šolo konča in da prime za delo. Prepričani so, da kmečkim otrokom ni potrebno znanje.

Pa se vendar kmetijski ljudje tudi dobro zavedajo, da je v izobrazbi boljše bodočnost posameznika. Prav zato premožnejši kmečki ljudje pošiljajo svoje sinove v višje šole. Enemu samemu otroku je oče določil boljšo usodo! Dosti krivice je bilo s tem napravljeno ostalim otrokom v družini. Ponižno in spoštljivo so gledali svojega učenega brata, sami pa so ostali nevedni in so morali pozneje kot hlapci in dekle med tuje ljudi. Misel na njihovega očeta ni bila nikdar topla. Zakaj je mislil samo na enega otroka, ali niso bili vsi njegovi? Ali niso bili rojeni vsi brez svoje volje in iz iste nujnosti?

Vsak človek bi moral v življenju imeti svoj vsakdanji kruh. Telesno zdrav in duhovno dvignjen bi moral nastopiti samostojno pot v življenje. Ne misliti, kakšna bo otrokova bodočnost, kaj bo postalo iz njega ko doraste, pustiti ga rasti tje v en dan, je največji greh, ki ga zagreše starši nad svojimi

otroki. Taki otroci ne bodo mogli nikdar ničesar priboriti ne sebi ne svojemu narodu. Taki otroci bodo tista nevedna ljudska množica, ki jih nekatere organizacije rabijo za svoj obstoj. Večni hlapci bodo!

Priznati moramo, da najdemo pri kmetijskih ljudeh prave modrijane. Modrost, ki je ne srečamo pri visoko izobraženih ljudeh. Ti kmetijski možje spadajo po svoji naravni duševnosti k najvišji duhovni aristokraciji. Žal je takih primerov čedalje manj, iz današnje mladine se taki možje ne porajajo več.

Starši skrbite, da vaši otroci redno obiskujejo šolo, skrbite, da se pridno uče. Prepričajte jih, da se morajo učiti zato, ker je vse zelo zanimivo in ker jim pozneje pride vse prav. Mnogo otrok bi se v šoli učilo bolje, če bi jim kdo znal ljubeče in njihovemu razumu dostopno, razložiti pomen šole.

Samo izobraženi narodi smejo upati na srečnejšo in boljšo bodočnost. Danes ne odloča več število, ampak kakovost. Slovenski kmet in delavec ne smeta zaostajati za svojimi naprednejšimi sosedi!

A. Megličeva.

Zunanjepolitični pregled

Španija.

Ljubljana, dne 25. oktobra 1937.

Prehajamo k najtežjemu vprašanju današnjih dni — v Španijo. Dne 17. julija 1936. je, kakor znano, izbruhnil na Španskem Maroku vojaški upor, ki je povzročil, da se na Španskem kollejo narodi že več kot leto dni in da Špancem sanjam ni prizanešana nobena grozovitost. O Španiji danes veliko slišimo. Predvsem govore o koristih raznih vele-sil, zaradi katerih krvavi Španija; vendar o španskih notranjih razmerah, o tem, kako je moglo priti ravno v Španiji do tega groznega klanja, malo vemo. Zato bomo opozorili predvsem na te okolnosti.

Španija ima 24 in pol milijona prebivalcev. Od tega 16.000.000 pravih Špancev - Kastilcev, 5.000.000 Kataloncev, 750.000 Baskov ter 2 in četrt milijona Galegijcev (Galegijci govorijo portugalsko narečje, bivajo pa na španskih tleh).

V koliko ima sestav tega naroda tako kot je izvršen v Španiji pomen za vojno, omenimo kasneje.

Poleg koristi velesil, ki je izmed glavnih razlogov, da je Španija danes bojišče, je drugega razloga iskati v splošnem političnem razvoju, da se, v tem boju razrešujejo stoletna španska vprašanja.

Kar se tiče političnega ustroja Španije omenimo to, da je Španija 14. IV. 1931. postala republika. S tem je bila iztrgana iz rok konservativcev, ki so do tedaj vodili državo in ki so obstajali v bistvu iz veleposestnikov, cerkve, vojske in krone.

Krona je v letu 1931, odpadla. Ostali konservativci so si kmalu opomogli in v letu 1933. so dobili vaje v svoje roke. Levičarji so v oktobrski revoluciji leta 1934. bili krvavo odbiti. Po redni zakoniti poti je prešla kasneje oblast zopet njim v roke, danes pa se morajo krvavo boriti za to oblast zoper upornike generala Franca, ki združuje vse gori navedene konservativne sloje in ki mu pomagajo Marokanci in evropski fašistični imperialisti.

Med glavne konservativne sloje štejejo španski veleposestniki. Ni čudno. Republikaška vlada je v tem oziru poskušala napraviti konec neznosnim razmeram. Upoštevajmo, da je španski poljski delavec največji revež, da živi ob neverjetno nizkih plačah in po večini v hišah, ki so napravljene iz gline in bolj podobne zemeljskim votlinam. Nič bolje se ne godi malim kmetom. V Španiji poseduje 23.500 rodbin več kot 67% španske zemlje. V osmih pokrajinah Španije je 60% zemlje v rokah veleposestnikov, le 40% v kmečkih rokah. Nad 250 ha zemlje ima 8.500 lastnikov, pod 250 ha zemlje pa ima 600.000 malih posestnikov. Ker nam zemljiške razmere kažejo v vsej luči obupne socialne prilike kmetov in poljedelcev, navajam v tem pogledu nekaj podrobnosti.

Od vseh zemljedelcev poseduje 50.000 veleposestnikov, ki predstavlja 1% celotnega španskega prebivalstva, 50% zemlje; 7.000 velikih kmetov, ki predstavljajo 14% vseh zemljedelcev, poseduje nadaljnjih 35% zemlje; 1.000.000 kmetov, ki predstavljajo 20% zemljedelcev, poseduje 12% zemlje; 1.250.000 malih kmetov, ki predstavlja 25% zemljedelcev, poseduje 3% zemlje, a 2.000.000 poljskih delavcev, ki predstavljajo 40% vseh zemljedelcev, pa nima nobene zemlje.

Gornje številke kar najbolj točno kažejo veliko socialno krivico in neznosne razmere, v katerih živijo španski kmetje in poljski delavci.

Vsa zemlja je v glavnem v rokah gornje plasti Španije, ki že po tradiciji uživa prednost in bogastvo; špansko ljudstvo pa živi v najbednejših prilikah. Tam poljski delavec ne zasluži več na dan kot v industrijskih državah industrijski delavec na uro. Veleposestniki ne obdelujejo svojih posestev, prepuščajo jih upraviteljem, sami pa živijo v najugodnejših morskimi kopališčih in v Parizu z denarijem, ki ga iztisnejo španskemu poljskemu delavcu.

Španija nima srednjega stanja. Poleg največjega bogastva živi največja revščina. Za vse te razmere se ima Španija zahvaliti fevdalizmu, ki so ga druge ev-

književni jezik. Za Hrvate se jim je zdela zadeva lažja, ker imajo s Srbi skupen književni jezik, kar naj bi bil glavni povod, da med njimi in Srbi ni nobenega razločka, razen vere in pisave. Za takratne unitariste to niso bile nobene ovire, ki bi bile nepremagljive. Treba je samo dobiti v roke oblast in vse pojde gladko: v nekaj letih nastane enoten „jugoslovenski“ narod treh plemen.

To je bila tedanja miselnost „jugoslovenskih“ prenapetežev, ki so hoteli začeti zidati hišo pri strehi. Ta usodna napaka je kriva vseh nadaljnjih notranjih bojov v državi, ki so se v zadnjem času zgostili v hrvatsko vprašanje, za katerim boleha naša država od svojega rojstva do danes.

Medtem ko so bili slovenski unitaristi pripravljeni, da se prilagode vsemu in vsakemu, ki bi jim pomagal zatreti slovenski na-

rod, slovenski književni jezik in slovensko ime, so Hrvati pokazali v preteklih letih vso svojo narodno in državno zavest. Nikoli niso pristali na to, da bi se spremenili v nekakšno „jugoslovensko“ mešanico in trdno so vztrajali, da so narod zase, ki ima pravico do polnega narodnega življenja in razvoja.

Da so Hrvati kljub skupnemu književnemu jeziku s Srbi vendarle samostojen narod, utemeljuje dr. Maček takole:

„Resnica je, da govorimo isti jezik; toda sam jezik še ni zadosten dokaz za narodno edinstvo. Za to so potrebni še drugi pogoji: med nami ni skupnosti vere in kulture, a kar je najtežje, obstoja posebna hrvatska in posebna srb-ska narodna zavest. To sta dva naroda in ne eden.“

(Dalje prihodnjič.)

ropske države vsaj kolikor toliko odpravile, a je do časa španske republike živel v Španiji v vsej bohotnosti, pa še kasneje mu republika ni bila povsem kos. Naravno je, da so bogati veleposestniki zagrizeni nasprotniki zakonite vlad-

de, ki je te razmere poskusila odpraviti; na drugi strani je pa tudi jasno, da se španski narod z vso žilavostjo bori za zboljšanje življenjskih pogojev, zato da bi mogel pričeti človeku spodobno življenje. V-č.

Iz domače politike

Izjava.

Delovni odbor kmečke in delavske politike „Slovenske vasi“ je dne 24. okt. 1937. leta sklenil to-le izjavo:

1.) Obžalujemo, da je dosedanja slovenska oficialna politika onemogočila udeležbo Slovencev pri sporazumu med Hrvati in Srbi.

2. Odklanjamo tiste politike v Sloveniji, ki ob spremenjenem položaju nastopajo v imenu srbske združene opozicije za svobodo in demokracijo, a so bili doslej predstavniki protislovenske in protiljudske politike, kar so posebno pokazali pri skupščinskih volitvah 1935. leta ob kandidaturi dr. Mačka, ki je bila uradno potrjena, od njih pa oblastveno z nasiljem preganjana.

3.) Pozivamo somišljenike, da vztrajno nadaljujejo delo za širjenje lista in naše miselnosti.

Ljubljana, dne 24. okt. 1937.

„Slovensko društvo“.

Ob obletnici koroškega plebiscita, dne 9. in 10. oktobra 1937.

so ustanovili slovenski izobraženci iz vse Slovenije društvo z zgorajšnjim naslovom. Namen mu je, da zbira slovenske izobražence, ki hočejo nevezani na zunanje ozire delati v javnem življenju za samostojnost slovenske duhovnosti in tvarnosti. Pravilno poudarjajo v svojih vodilnih smernicah enakopravnost malih narodov, zmago ljudske misli nad samovoljnostjo, človečnosti nad surovo silo. Država bodi organizacijska oblika, ki naj služi narodom. Slovensko vprašanje je vprašanje pravnega zdravja, možatega, svojemu narodu do konca zvestega izobraženstva. Bojevati se hočejo za resnico in poštenje v javnosti.

(Po „Sloveniji“ z dne 15. okt. 1937).

Proti sporazumu.

Minister dr. Krek je govoril dne 17. oktobra v Kamniku proti sporazumu. Zakaj je ugovarjal sporazumu? Prvič niso bili vabljeni Slovenci; drugič nimajo srbske opozicijske stranke večine v na-

rodu, kar so dokazale občinske volitve; tretjič se sedanja ustava do kraljeve polnoletnosti ne more in ne sme izpremeniti. Navedel je uzakonjenje banovinske samouprave.

Ali ste že nakazali naročnino? Če tega še niste storili, storite takoj!

Skrbite, da pride „Slovenska vas“ v sleherni slovensko vasico!

Novo zasedanje narodnega predstavništva.

Dne 19. oktobra je bila zadnja seja narodne skupščine in senata, ki ji je 20. oktobra sledil začetek novega zasedanja, kakor določa ustava. Izvoljena sta bila stara predsednika: v senatu Mažuranič, v narodni skupščini Čirič. Oba sta se izrekla za sedanje pravno stanje, poudarjajoč njegovo zakonitost, na čigar osnovi je mogoča morebitna izprememba. Konkordat je bil v senatu odstavljen z dnevnega reda.

Politična napoved.

„Slovenski narod“ je napovedal dne 22. oktobra nasproti „Obzoru“, dnevniku v Zagrebu, da pride J. N. S. tako gotovo v doledni bodočnosti do vlade, kakor se izliva

Sava pri Belgradu v Donavo. Dobro! Ako se to zgodi, potem bo imela vsaj priliko, da v dejanju pokaže svoje slovenstvo in svobodoljubnost, ki ju sedaj poudarja.

Naprej za enakopravnost slovenskega naroda in politično svobodo državljana.

Politika načelnosti in doslednosti.

Kdo je danes pri nas najbolj vnet za politično načelnost in doslednost v smislu doseženega sporazuma? Kdo drugi kakor nekateri izmed tistih, ki so to lastnost doslej poznali v tem, da so načelno in dosledno služili protislovenskim in protiljudskim vladavinam! Zato je „Slovenija“ z dne 22. oktobra pisala pravilno, da so takšni politiki kakor n. pr. bivši ban dr. Puc najmanj poklicani, da očitajo slovenski javnosti nedoslednost. To so politični Savli od včeraj, ki so danes postali politični Pavli, ker se je proti njih pričakovano izpremenil položaj. Za slovensko politiko mora veljati nepremično načelo. Dovolj je bilo barantanja z usodo slovenskega naroda! Nobene zveze s politiki, ki so za nasilje, kadar so pri oblasti, a za svobodo, kadar so v opoziciji. V Sloveniji se je treba znebiti tudi ostankov Jevtičeve vladavine za vedno, ako hočemo, da pridemo do narodne in gospodarske osamosvojitve ljudstva.

Vestnik „Sloge“

gospodarske in podporne zadruga slovenskih kmetov in delavcev

Slovensko denarno združništvo

Te dni smo praznovali stoletnico rojstva Mihe Vošnjaka, očeta slovenskega denarnega združništva. „Zveza slovenskih zadrug“ je izdala ob tej priliki poseben zbornik.

Misel ustanavljanja denarnih zavodov, posojilnic, je po češkem zgledu sprožil Mihov brat, dr. Jože Vošnjak, zdravnik in politik. Leta 1872. je nastala prva slovenska posojilnica v Ljutomeru. Pravi organizator denarnega združništva pri nas je pa postal v 80. letih Miha Vošnjak, po poklicu inženir. Njegov sin Bogumil, bivši profesor in poslanik, je sedaj izdal o njem in svojem stricu Jožetu posebno knjižico, a jo je dal tiskati v Belgradu, da je njena slovenščina popolnoma spakledrana, kar je škoda za vsebino.

Brata Vošnjaka sta si pridobila zaslug za slovensko gospodarsko

osamosvojitve. To je bilo potrebno, stvarno delo v prid slovenskemu človeku, ki ga je tlačil tujec gospodarsko in narodno. Prve posojilnice so bile iz narodnih ozirih v rokah slovenskih imovitejših ljudi, ker so se bali, da se jih ne polaste narodni nasprotniki ob nezadostni zavednosti preprostega ljudstva. To je bila od početka v glavnem bolj mestna ustanova, pozneje je posebno Krek ustanavljal denarne in druge zadruga za široke sloje prebivalstva. Toda obojne so polagoma dostikrat prehajale v roke kapitalističnim špekulantom in niso, ko jih je zadel še belgrajski centralizem, mogle ustrezati svojemu pravemu namenu. Nekdanji naš ponos, združništvo, je obležal na tleh razbit in neploden za celoto.

Gospodarski pregled

Živina.

Goveda. Zunanjih kupcev ni. Cene so na vseh tržiščih nekaj nazadovale. Dobro se prodajo samo plemenske krave montafonske pasme. Cene: biki 4 do 4.75 din, krave v mesarske namene 3.25—5 din, klobasarice 2.50—3 din, voli 5.50—6.50 din, teleta 7.50—9 din.

Prašiči. Ker zahteva izvozni zavod od vsakega vagona din 5.000, je zanimanje za izvoz manjše. Cene: špeharji 8 do 8.50 din, pršutarji 7—7.50 din.

Konji. Lahki 5—6.000 din, srednji 7.500—8.000 din, težki 10—12.000 din par, žrebeta 1.500—2.500 din.

Drugi pridelki.

Žito. Ni sprememb. Pšenica din 2.20 do 2.25, koruza din 1.28—1.32, oves din 1.45—1.50.

Seni. Za 100 kg 32—36 din, slama 30—35 din.

Zelje. Se ponuja franko slovenske postaje po din 80 za 100 kg.

Jabolka. Kupčija popolnoma počiva. Izvoz je malenkosten v Nemčijo in Češkoslovaško. Cena izbranim zimskim jabolkom din 1.25—1.50.

Denar.

1 francoski frank . . .	1.46
1 angleški funt . . .	214.—
1 dolar	43.—
1 lira	2.25
1 čehosl. krona . . .	1.50
1 nemška marka . . .	14.—
1 šiling	8.80
1 švicarski frank . . .	10.—

Sejmi v prvi polovici novembra.

2. Cerknica, Novo mesto, Mirna, Ptuj (samo za živino in konje.) — 3. Pi-

šece, Zagorje, Ljubljana, Razkrižje, Dravograd (za živino). — 4. Sl. Konjice, Št. Lenart-Zabukovje, Nova cerkev, Rečica ob Savinji (živinski in kramarski), Mengeš, Velike Lašče, Št. Vid pri Stični, Vrhnika, Sv. Lenart pri Mariboru, Križevci (samo svinjski), Jesenice, Ponikva. — 8. Braslovče, Kranj, Murska Sobota (živinski). — 9. Ljutomer, Maribor. — 10. Puconci. — 11. Šmartno ob Paki, Moravče, Št. Gotard, Poljane nad Škofjo Loko, Bučka, Studenec-Ig, Marenberg, Ormož, Sv. Peter pod sv. gorami. — 12. Bušče vas. — 15. Vransko, Rače, Šmartno pri Litiji, Grahovo, Poljčane.

Navodila

za zaupnike „Sloge“, gospodarske in podporne zadruga slovenskih kmetov in delavcev, r. z. z o. z. v Ljubljani

I. Organizacija

a) Občinski zaupniki:

Na podlagi odd. XVIII. § 21. zadrugnih pravil imenuje načelstvo na predlog zadrugarjev v vsaki občini svojega zaupnika. Zadrugniki vsake občine si izberejo svoj občinski zadrugni odbor, ki šteje od tri do šest članov. Ti člani naj zastopajo posamezne vasi. Občinski zadrugni odbor predloži v odobritev načelstvu zadruga občinskega zaupnika. Občinski zadrugni zaupnik je predsednik občinskega zadrugnega odbora.

b) Okrajni zaupniki:

Vsi občinski zaupniki enega okraja sestavljajo okrajni zadrugni odbor. Na

predlog okrajnega zadrugnega odbora imenuje načelstvo zadruga okrajnega zadrugnega zaupnika, ki je obenem predsednik okrajnega zadrugnega odbora.

c) Zaupniki avtonomnih mest:

Načelstvo imenuje na predlog zadrugarjev za vsak voilni okraj svojega krajevnega zaupnika. Zadrugarji vsakega volišča si izvolijo svoj krajevni zadrugni odbor, ki sestoji iz treh do šestih članov. Predsednik tega odbora je vsakokratni od načelstva imenovani zadrugni krajevni zaupnik.

Vsi krajevni zadrugni zaupniki enega mesta sestavljajo mestni zadrugni odbor. Predsednik tega odbora je mestni za-

družni zaupnik, ki ga na predlog zadrugarjev postavi načelstvo.

II. Delo zaupnikov

a) Občinskih:

Dolžnost občinskega zadrugnega zaupnika je, da v vseh svoje občine po svojih najboljših močeh organizira delo „Sloge“, nabira zadrugnike, širi zadrugno misel, pobira mesečne prispevke in obračunava z načelstvom. Imena in

Dopisujte v list o političnih, gospodarskih in kulturnih razmerah svojega kraja!

naslove vseh zadrugarjev in občinskih zadrugnih odborikov mora pošiljati tudi pristojnemu okrajnemu zaupniku.

Podrobno delo se vrši tako:

1. Vsak zadrugni zaupnik prejme od načelstva potrebno število pristopnih izjav, seznane za vpis udov in druge potrebne tiskovine.

2. Za vsakega pristopivšega zadrugarja mora občinski zaupnik izpolniti pristopno izjavo, ki jo mora ta podpisati obenem z dvema pričama. Vpisati je točen naslov, število vpisanih deležev in višino mesečnega prispevka. Delež znaša 5 din. Vpisnina znaša za prvi delež 5 din, za vsaj nadaljni delež 2 din. Obvezni mesečni prispevek pa je en dinar na mesec. Kdor more, naj prispeva več! Delež in vpisnina se plačata enkrat za vselej, mesečni prispevek pa vsak mesec ali pa za več mesecev skupaj.

3. Občinski zadrugni zaupnik vpiše vse pristopne izjave v seznam udov. Deleži, vpisnine in prvi mesečni prispevek se plačajo takoj. Seznam vpisanih udov

sestavi zaupnik v enem izvodu in ga z denarjem vred pošlje načelstvu v Ljubljano. Za sebe in za okrajnega zaupnika pa naredi zaznambo na navadnem papirju.

4. V končnem obračunu vpiše zaupnik skupno vsoto vplačanih deležev, vpisnin in prvih mesečnih prispevkov. Od te vsote si odračuna stroške za papir, poštino itd. Ostanek pošlje po poštni položnici ali denarni nakaznici načelstvu v Ljubljano. Vsak zadrugar mora tudi plačati za izkaznico (legitimacijo) 2 din, ki jo prejme od načelstva.

5. Občinski zadrugni zaupnik mora vsaj enkrat mesečno sklicati sejo občinskega zadrugnega odbora, ki sklepa o podrobnem delu v svojem področju

Kdor je proti demokraciji, ta je proti ljudstvu in njegovim človeškim pravicam!

na podlagi navodil, ki jih sprejme od načelstva. O tem svojem delu mora občinski zaupnik vsak mesec poročati načelstvu.

b) Okrajnih:

Okrajni zadrugni zaupnik skliče vsaj enkrat na mesec sejo okrajnega zadrugnega odbora in nadzira ter pospešuje delo občinskih zaupnikov. O svojem delovanju mora vsaj vsak mesec poročati načelstvu.

III. Trajanje zaupništva

Zaupniki in odborniki zadruge delajo brezplačno. Njihova funkcija traja do tlej, dokler traja funkcija načelstva, oziroma, dokler ne izgube zaupanja zadrugarjev ali načelstva.

Dopisi

Kdo vodi Zvezo kmečkih fantov in deklet?

V nedeljo, dne 17. oktobra sem bil na občnem zboru Zveze kmečkih fantov in deklet v Ljubljani. Prišel sem iz svoje vasi v prepričanju, da pridem med svoje tovariše, kjer se bomo pogovorili o svojem dosedanjem delu za povzdigo slovenske vasi in kmečke miselnosti. Moje pričakovanje se ni izpolnilo in razočaran sem se vrnil.

Kaj mešani občutki so me navdajali, ko sem videl namesto kmečke mladine, ki naj bi polagala račune o svojem delu v preteklem letu, samo mestno gospodo. Mislil sem, da sem zašel v moderen pariški salon, ko sem videl pač mnogo mestnih gospodov in gospodičev, pa prav malo kmečkih fantov in deklet. Smeh me je silil, ko sem videl obleke najmodernejših krojev in klobuke, kakršnih na svoji vasi še nisem nikoli videl. Ali naj bodo to zastopniki slovenske kmečke mladine? Spravil sem se v zadnji kot dvorane, kjer sem našel tudi nekaj pravih kmečkih fantov, ki so se kakor jaz počutili v tej družbi tujce. Občni zbor se je začel. Gospoda je sedla za zeleno mizo, pravega kmečkega fanta ni bilo med njimi. Gospoda je

govorila in govorila, ni pa prišel do besede pravi zastopnik kmečke mladine, kajti teh ni nihče vprašal o trdem delu na vasi. Pokazali bi jim svoje žuljave roke in vprašali, zakaj so njihove tako

Kdor je kdajkoli zatajil demokracijo, ne spada v naše vrste!

nežne in bele, če so res fantje od pluga in motike.

Sklenili so, da bo še naprej ta gospoda, ki se je vsilila kmečkim fantom in dekletom, vodila usodo Zveze; nas pravih kmečkih fantov in deklet ni nihče vprašal, ali smo zadovoljni s sklepi pri zeleni mizi. Ko smo odhajali, sem spoznal, da nas je bilo več takih, ki nismo bili zadovoljni s takimi voditelji kmečke mladine, ki sploh ne poznajo našega mišljenja, življenja in dela.

Pride čas, ko spregovori tudi kmečka mladina svobodno in si izbere tako vodstvo, ki bo res kmečko. Treba je le več samozavesti, nepodkupljivosti in samostojnega nastopa. Pripravljajmo se na ta dan! M.

Naš namen je kmečka demokracija.

(Dopis zavedne Slovenke iz mariborske okolice).

Pred menoj leži „Slovenska vas“, katero temeljito prebiram ter želim, da bi jo vsi zavedni kmetje in delavci v Sloveniji ravno tako.

Veliko strankarskih priganjačev je sedaj pri delu, ki slepijo naše slovensko ljudstvo z vsemi mogočimi obljubami, programi in neresnicami. Kaj naj vse to

Kmetje in delavci, podprite naša prizadevanja z rednim plačevanjem naročnine in zbirajte ob vsaki priložnosti za tiskovni sklad „Slovenske vasi“!

pomeni? Ali se bližamo morda odločilnim trenutkom v naši notranji politiki?

Če je tako, potem je tudi čas za naše kmete in delavce, da začnemo resno razmišljati, da ne bo prepozno. Saj sta vendar kmet in delavec bridko občutila na lastni koži, kaj jima je prineslo dosedanje jalovo strankarstvo, ki je živelo samo od obljub, storilo pa ni ničesar v korist delovnemu ljudstvu.

Prečitanih števil „Slovenske vasi“ ne zavržite, ampak jih dajte sosedom in prijateljem!

Stara sem žena, a skušana in srce se mi trga, ko vidim, kako naše ljudstvo nazaduje ne samo gospodarsko, ampak tudi moralno. Danes smo prišli Slovenci na glas, da smo pijanci in pretepači. Če se spomnim svojih mladih let, tega včasih ni bilo. Res je, da so Slovenci vedno radi pili, posebno tisti iz vinorodnih krajev, toda pijanci niso bili. Bili so pridni in poštene in veseli ljudje. Kaj jih je torej danes privedlo do tega? Obup! Danes ne more vinogradnik prodati svojega vina in odpirajo se vinotoči, kjer je vino poceni. Tje gre izmučen človek in pije, da pozabi svoje gorje. Brezposelnost, črni pogledi v bodočnost, večna skrb za življenjski obstanek, to so vzroki, da se slovensko podeželsko ljudstvo v nekaterih krajih vdaja pijači.

Kam nas to privede, ako se pravočasno ne zbudi ljudstvo samo? Sedaj šele vidimo, koliko pomeni prava politična svoboda, kjer ljudstvo o svoji usodi lahko samo odloča in kaj bi nam prinesla kmečka demokracija, ko bi vladalo delovno ljudstvo, ki bi napravilo take postavbe, da bi vsak kmet in delavec lahko živel človeka vredno življenje od dela svojih rok.

Vztrajajte v boju za dosego svojih človeških pravic in vedite, da je vztrajnost in neomahljivost porok bodočnosti slovenskega delavnega ljudstva!

Iz Nemčije so se vrnili.

(Dopis iz Središča ob Dravi.)

Tudi iz naše revne okolice je odšlo nekaj delavcev na poljsko delo v Nemčijo. Zvabile so jih lepe obljube, da se tam zasluži po sedem do deset mark dnevno, to je 150—170 din. Sedaj so se nekateri po trimesečnem delu že vrnili domov in ti nam povedo vse drugače, kakor so se glasile obljube. Po njihovem mnenju se sploh ne izplača hoditi v Nemčijo na delo, kjer je plača nezadostna, slabo podnebje, prenaporno delo in izkoriščanje na vse strani. Tedensko

zaslužio naši delavci 150 do 160 din s hrano in stanovanjem. Naši ljudje so bili v službi pri nemških veleposestnikih in traja delovni čas od štirih zjutraj do šestih popoldne, če je treba tudi do 8. ure. Tudi ob nedeljah ni pravega počitka. Delo je naporno, čeravno delajo vse s stroji. Stroji delajo hitro in človek mora delati s polno paro, da dohiteva stroje. Po nekaterih nemških pokrajinah tudi podnebje ne prija našim ljudem. Vreme se večkrat dnevno menjava: zdaj je toplo, a v hipu začne padati dež in ozračje se shladi. To naglo menjavanje toplote, povzroča prehlad in vse druge bolezni, ki so z njim v zvezi. Mnogi so se vrnili domov naravnost iz bolnice. Doma morajo večkrat prodati zadnje živinče, da povrnejo izposojeni denar, ker iz Nemčije ga niso prinesli nič.

Nemški delavci so večkrat opozarjali naše delavce, češ da ne bodo dočakali zime v Nemčiji, ker imajo nezadostno obutev in obleko, posebno še, ker pozimi delajo v gozdovih. Zaslužiti obleko pa ni tako lahko, saj velja 60 do 150 mark, to je 1000 do 2500 din. Čevlji veljajo 240 do 500 din in mora torej delavec-hlapec delati skoraj pol leta, da se pošteno obleče in obuče — medtem pa že obleko in obutev raztrga.

Seveda naj nihče ne misli, da more delavec od teh devetih mark, ki jih dobi

Ni prave svobode brez resnične demokracije. Zato v boj za dosego državljskih svoboščin!

na teden, kaj prihraniti. Za pranje perila mora plačati tedensko dve marki, kadilec pokadi najmanj za dve marki tedensko (6 navadnih cigaret velja tam 4 din), za razne manjše potrebščine pa je treba tudi tedensko dveh mark, tako da mu skoraj ničesar ne ostane.

Večinoma pa so se naši delavci vrnili iz Nemčije zato, ker niso mogli domov poslati več denarja kakor 10 mark mesečno, to je okrog 170 din. Kdor pa ima doma ženo in otroke, ta pač s 170 dinariji mesečno družini ne more pomagati.

Najbolj zadovoljni pri tem preseljevanju delovnih moči so pač nemški veleposestniki. Eni delavci odidejo, drugi pridejo, delo pa je vendarle opravljeno in mnogokrat oznojeno od slovenskega delavca. Ta sam jim je pa deveta briga, tam človek ničesar ne pomeni.

A. Š.

Iz uprave

Somišljeniki, posnemajte!

Slovenskim kmetom se velikokrat prav upravičeno očita njih politična nezgojenost in nezavednost. Zato naj jim bo za vzgled hribovska občina Slivnica pri Celju, kjer je v dveh dneh naročilo in plačalo naš list 16 kmetov-somišljenikov. Čast taki zavednosti in požrtvovalnosti. Največje zasluge ima naš somišljenik Arlič Matija, ki se neustrašeno bojuje za zmago kmečke in delavske demokracije.

Izdaja konzorcij, ki ga predstavlja Dovč Ivan, kmetovalec iz Šmartnega ob Savi. — Urejuje in za uredništvo odgovarja Kreutzer Pavel, Ljubljana, Trnovski pristan 14/I. — Tisk J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. Odgovoren L. Mikuš,

Podprite svoj tisk in zbirajte za tiskovni sklad!
Dopisujte v list!